

Tämä on alkuperäisen artikkelin rinnakkaistallenne (kustantajan versio).

Viite:

Huhtala, T. (2025). Koneyrittäjän talouden tunnusluvut tutuksi.
Koneyrittäjä, 56(3), 16–17.

Koneyrittäjän talouden tunnusluvut tutuksi

TEKSTI: TARU HUHTALA, KTT, ASIAANTUNTIJA TKI, SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Monelle koneyrittäjälle kirjanpito, tilinpäätös, koneinvestoinnit ja oman yrityksen talousasiat ovat välttämätön paha hoidettavana. Koneyritysten liiketoiminta on hyvin taseintensiivistä. Koneyrityksen taloutta voidaan kuitenkin johtaa seuraamalla keskeisiä tunnuslukuja. Koneyrittäjien taseen vastaavaa-puolelta (aktiiva) löytyy tyypillisesti käyttöomaisuutena työkoneita, ajoneuvoja ja kalustoa sekä rahoitusomaisuutena lyhytaikaisia myyntisaamia asiakkailta ja likvidejä pankkitilillä olevia rahavaroja. Taseen vastattavaa-puolelta (passiiva) löytyy omaa pääomaa ja vierasta pääomaa, jolla aktiiva-puolen käyttöomaisuus on rahoitettu. Koneyrittäjien tärkeimmät talouden tunnusluvut ovat liike-tulos, maksuvalmius, omavaraisuus, velkaantuneisuus. Lisäksi liikevaihto per henkilö on myös mielenkiintoinen tunnusluku, jos tunnusluvun laskemiseen tarvittavat tiedot ovat saatavilla.

Liike-tulos

Koneyrityksen liikevaihto kertoo sidosryhmille toiminnan volyymin, mutta liikevaihto ei vielä kerro mitään yritystoiminnan kannattavuudesta. Yritys voi tehdä suurenkin liikevaihdon, vaikka tilikauden tulos olisi tappiollinen tai yrityksen oma pääoma olisi negatiivinen.

Koneyrittäjän onkin syytä tarkastella yrityksen liike-tulosta tai liike-tulosprosenttia, sillä liike-tulos kertoo sidosryhmille koneyrityksen kannattavuudesta. Euro-määräinen liike-tulos lasketaan siten, että koneyrityksen liikevaihdosta vähennetään yrityksen muuttuvat kustannukset, kiinteät kustannukset ja poistot. Liike-tulosprosentti lasketaan siten, että liiketoiminnan tulos jaetaan liikevaihdolla, jonka jälkeen luku kerrotaan sadalla eli muutetaan prosenteiksi. Saman toimialan yrityksiä voidaan vertailla nimenomaan liike-tuloksen perusteella.

Maksuvalmius

Koneyrittäjä voi seurata yrityksensä maksuvalmiutta quick ratio ja current ratio tunnuslukujen avulla. Quick ratio lasketaan siten, että yrityksen käteinen raha, pankkitilillä olevat rahat sekä myyntisaamiset lasketaan yhteen ja jaetaan lyhytaikaisella vieraalla pääomalla (- ennakkomaksut). Quick ratio tunnusluku kertoo, kuinka monta kertaa yritys pystyy kattamaan lyhytaikaiset velkansa nopeasti likvideillä varoillaan. Quick ratio luvun ohjearvon pitäisi olla yli 1, jolloin tämä lukema osoittaa, että yrityksellä on enemmän likvidejä varoja kuin mitä sen lyhytaikaiset velat vaativat.

Current ratio on tunnusluku, joka mittaa yrityksen maksuvalmiutta noin vuoden (12 kuukautta) aikajänteellä. Current ratio lasketaan siten, että vaihtuvat saatavat jaetaan lyhytaikaisella vieraalla pääomalla. Quick ratio ja current ration välillä erona on se, että current ratiossa mukaan lasketaan myös vaihto-omaisuus, esimerkiksi varastossa olevat raaka-aineet, komponentit, puolivalmisteet ja valmiit tavarat. Current ration yleinen tavoitealaraja on 2. Kun current ration ohjearvon luku on 2 niin yrityksen maksuvalmius on hyvä. Current ration tulkinnaassa on syytä olla varovainen, sillä talousvaikeuksissa olevan yrityksen varasto saattaa täyttyä myymättömistä mahdollisesti epäkuranteistakin tavaroista, mikä nostaa current ration ohjearvoa.

Kuva Tapio Hirvikoski.

Myyntisaaminen on asiakkaalle myynnistä aiheutunut saatava, joka on koneyrityksen pankkitilille tulevaisuudessa tuloa olevaa rahaa. Myyntisaamiset kirjataan yrityksen taseeseen. Koneyrittäjän kannattaa suosia maksuaikana 14 vuorokautta, eikä 30 vuorokautta, koska myyntisaamiset sitovat yrityksen pääomaa. Myyntisaamisten kiertoajan lyhentäminen parantaa koneyrityksen maksuvalmiutta. Jos maksuajat ovat pitkiä ja myyntisaamia paljon tarvitaan rahoitusta enemmän kuin tilanteessa, jossa maksuajat ovat lyhyitä ja myyntisaamia vähemmän. Yrityskauppa, yritysosto tai muu yritysjärjestely voi aiheuttaa kannattavuuden heikentymisen tai maksuvalmiuden heikkenemisen.

Omavaraisuus

Koneyrityksen tase paljastaa yrityksen omavaraisuusasteen. Koneyrityksen omavaraisuusaste kertoo sidosryhmille, kuten rahoittajille ja tavarantoimittajille, rahoituksen rakenteesta. Omavaraisuusaste paljastaa, onko saavutetun tuloksen taustalla velkaa. Omavaraisuusaste ennustaa yrityksen mahdollista maksukyvyttömyyttä ja konkurssiriskiä. Korkea omavaraisuusaste kertoo siitä, että yrityksellä on taseessa "puskurina" omaa pääomaa, jolla se voi selvitä yllättävienkin taloudellisten iskujen vastaanoton kestävydestä. Tunnusluvun arvo kertoo, kuinka suuri osuus yhtiön varallisuudesta on rahoitettu omalla pääomalla.

Omavaraisuusaste lasketaan siten, että omat varat jaetaan oikaistun taseen loppusummalla, ja sen jälkeen desimaaliluku kerrotaan sadalla eli muutetaan prosenteiksi. Mitä korkeampi koneyrityksen omavaraisuusaste on, sitä vakaammalle pohjalle yrityksen liiketoiminta rakentuu.

Jos osakeyhtiö ostaa omistajanvaihdoksessa luopuvalta yrittäjältä omia osakkeita, niin taseessa yrityksen oman pääoman rakenne heikenee, toisin sanoen omavaraisuusaste laskee.

Korkea omavaraisuusasteen taso tarkoittaa sitä, että yrityksellä on vahva pusku mahdollisia epäonnisia sattumia tai taloudellisesti huonompia jaksoja vastaan. Käytännössä koneyrityksellä on taseessa sen verran kassavarantoja, että se pystyy kattamaan juoksevat kulut suhteellisen pitkän aikaa tarvitsematta välittömästi lisärahoitusta. Korkean omavaraisuusasteen hyötyihin kuuluvat mm. rauha päätöksenteossa, sillä nopeaa, usein kallista lisärahoitusta ei tarvitse järjestää välittömästi huonomman ajanjakson sattuessa. Koneyritys on vahvan oman pääomansa turvin vapaampi tekemään taloudellisia päätöksiä ja koneinvestointeja.

Velkaantuneisuus

Suhteellinen velkaantuneisuus on myös koneyrityksen vakavaraisuuden tunnusluku. Velkaantuneisuusprosentti lasketaan siten, että veloista vähennetään saadut ennakot ja jaetaan liikevaihdolla (12 kk), ja sen jälkeen desimaaliluku kerrotaan sadalla eli muutetaan prosenteiksi. Velkaantuneisuuden tunnusluku on toimialasidonnainen, ja tunnusluku kannattaa vertailla muiden saman toimialan yritysten tunnuslukujen kanssa. Hyvä velkaantuneisuuden ohjearvon lukema on joka tapauksessa alle 40 % velkaantuneisuus.

Liikevaihto/henkilö

Liikevaihto per henkilö on myös kiinnostava tunnusluku, mutta sitä on vaikea laskea pelkistä julkisista talousluvuista, koska kaikki koneyritykset eivät ilmoita henkilökunnan määrää (htv) tilinpäätöksen yhteydessä. Lisäksi koneyrittäjät käyttävät tyypillisesti ostopalveluna alirakojen palveluja, jotka eivät näy henkilökunnan määrässä.

Koneyrittäjien ei tarvitse olla yksin talouden lukujen tulkinnaassa. Osaava tilitoimisto tai kirjanpitäjä sekä tilintarkastaja ovat koneyrittäjän apuna tunnuslukujen tulkinnaassa. Samoin taloutta osaavat liike-johtajien konsultit ovat erinomainen keskustelukumppani koneyrittäjälle. Tarvittaessa talouden koulutustakin on tarjolla esim. RATKI-hankkeen maksuttomat taloustyöpajat.

Kirjoitus on osa Euroopan Unionin osarahoittamaa Ratkaisuja maaseudun koneyritysten jatkuvuuteen ja kilpailukykyyn - RATKI-hanketta.